

رمز عبور از فیلتر مصاحبه دکتری

با نزدیک شدن به فراخوان دانشگاه‌ها برای مصاحبه آزمون دکتری، اساتید دانشگاه‌ها و دانشجویان دوره دکتری در گفت‌وگو با «فرهیختگان» از تجربیات خود در این جلسه می‌گویند

بی‌منطق‌ترین سوالات را نیز با صبر و حوصله پاسخ دهید

سوسن روشن ضمیر عضو هیات علمی دانشکده مهندسی شیمی دانشگاه علم و صنعت:

اعتماد به نفس داشته باشید و با اعتماد به نفس کامل خود را پرزنت کنید؛ به عبارتی نقاط مثبت و قوت و همچنین توانمندی خود را به جمع نشان دهید. ممکن است در جلسه مصاحبه از شما سوال علمی با ربط یا حتی بی ربط شود. خود را برای هر سوالی آماده کنید، چندان مهم نیست که پاسخی که شما می‌دهید دقیقاً درست باشد. شاید هدف استادان از سوال این نباشد که پاسخ کامل یا صد درصد درست را از شما بپرسند بلکه بیشتر می‌خواهند بدانند شما چگونه در باره یک موضوع فکر و تحلیل می‌کنید. در واقع تلاش دارند نحوه تحلیل شما را بررسی کنند. گاهی مصاحبه کننده قصد دارد با فن بیان شما آشنا شود پس با تسلط به سوالات پاسخ دهید. لباس رسمی و منظم می‌تواند در جلسه مصاحبه تاثیر گذار باشد؛ به عبارتی آراسته و منظم در جلسات حاضر شوید و روی توانمندی‌های خود تمرکز کرده و بسا اعتماد به نفس صحبت کنید. البته اعتماد به نفس افراطی نداشته باشید. گاهی در جلسات با دانشجویانی مواجه شده‌ام که گستاخانه به سوالات پاسخ می‌دهند. این موضوع در ذهن اساتید یک نمره منفی است! پس مودبانه و با احترام برخورد کنید. حتی ممکن است در جلسه سوالی مطرح شود که داوطلب تصور کند سوال بی ربطی پرسیده شده و منطقی نیست اما سعی کنید به شکل محترمانه و با ادب به آن پاسخ دهید. حتی بی‌منطق‌ترین سوالات را نیز با صبر و حوصله پاسخ مناسب دهید.

راه آینده خود را انتخاب کرده باشید

محمود ملاباشی، عضو هیات علمی دانشکده فیزیک دانشگاه علم و صنعت:

تکنیک‌های پاسخ‌گویی در آزمون‌ها ۸۰ درصد مشترک است؛ در دوره دکتری امتحان مصاحبه نقش اساسی دارد، اگر چه نمره در آزمون کتبی کم می‌شود اما این مصاحبه چهره به چهره است که نقش اساسی در موفقیت دارد. پس با خونسردی وارد جلسه مصاحبه شده و سعی نکنید هر چه را نمی‌دانید جوابی برای آن داشته باشید! در آزمون کتبی وقتی جواب سوالی را نمی‌دانید ممکن است به آن یک پاسخ نامناسب بدهید اما در جلسه مصاحبه حرف می‌آورد! وقتی جواب سوالی را نمی‌دانید هر چه به داشتن دانش درباره آن اصرار کنید بیشتر نمره منفی در اذهان مصاحبه کننده ایجاد می‌کند. ولی اگر بخشی از جواب یک سوال را می‌دانید با کمال آردی و خونسردی تنها بخشی که می‌توانید را پاسخ داده و آن بخشی از سوال که فکر می‌کنید دیگر نمی‌توانید پاسخ دهید را بگویید از اینجا به بعد تسلط ندارم. نکته بعد اینکه بیشترین انرژی را در بیان کارهای که در گذشته کرده‌اید، بگذارید. خیلی شفاف و علمی بیان کنید. این سوال را از همه می‌پرسند: چه کاری انجام داده‌ای؟ علاقه داری در دوره دکتری درباره چه موضوعی ادامه تحصیل دهی؟ علت اینکه این دانشگاه را انتخاب کردی چیست؟ این سه سوال مشترکی است که در هر مصاحبه دانشجویان پرسیده می‌شود. در پاسخ به سوال اول لیست کارهای گذشته و حاضر جوابی نقش اساسی ایفا کرده و درصد مهمی از نمره را به خود اختصاص می‌دهد؛ چرا که مصاحبه کننده‌ها می‌خواهند بدانند شما در کارهای تحقیقاتی تا چه حد توانسته‌اید خود را وارد کنید که اینک تصمیم گرفته‌اید در کارگاه‌های تحقیقاتی قوی و عمیق‌تری وارد شوید! پس باید قدم‌های اولیه را درست پشت سر گذاشته باشید. بنابراین بیان شرح حال علمی گذشته در جلسه مصاحبه بسیار مهم و تاثیر گذار است. حتماً باید راه آینده خود را انتخاب کرده باشید؛ بیان چندین راه نمره مثبتی را برای شما به دنبال نخواهد داشت. حداکثر می‌توانید دوره را بیان کنید. به طور مثال در رشته فیزیک می‌توانید بگویید تصمیم دارید در رشته اتمی مولکولی یا ماده چگال ادامه تحصیل دهید. پس فقط یک یا نهایتاً دو رشته بیشتر انتخاب نکنید! جمله «در هر رشته‌ای مایل هستم ادامه تحصیل دهم» به این معناست که فقط می‌خواهید وارد دوره دکتری شوید و راهی برای طی مسیر آینده انتخاب نکرده‌اید. فکر کنید در نهایت پذیرفته نخواهید شد! پس استرس نداشته باشید و به راحتی سوالات را پاسخ داده و سعی کنید جواب علمی را پاسخ دهید. همان طور که در امتحان کتبی پاسخ نادرست نمره منفی برای شما به دنبال دارد در مصاحبه دکتری نیز در رویه فردی که می‌خواهد به شما نمره بدهد، تاثیر گذار خواهد بود. انتظار مصاحبه کننده این است که داوطلب دوره دکتری حال و روحیه یک انسان ۱۸ ساله را نداشته باشد! پس مانند یک جوان و مطابق عرف جامعه در سکوت علم درآیید.

سارا طاهری روزنامه‌نگار

هر کدام از ما ممکن است به هر دلیلی تصمیم بگیریم که پس از پایان تحصیلات کارشناسی ارشد باز هم به دانشگاه برگردیم و تحصیلات خود را در مقطع دکتری ادامه دهیم. اما مسیری ورود به دکتری هموار نیست، چرا که برای وارد شدن به آن باید از سد آزمون دکتری و مصاحبه آن گذشت. بعد از گذشتن از سد اول یعنی همان آزمون ورودی دکتری باید خود را برای جلسه مصاحبه دکتری آماده کنید. شما طبق برنامه‌ای که از سوی دانشگاه‌ها اعلام می‌شود دعوت به مصاحبه می‌شوید؛ مرحله‌ای که در محک آزمونی دیگر قرار می‌گیرید و توانایی‌های علمی و البته شغلی شما سنجیده می‌شود. فرصت حضور در جلسه مصاحبه آزمون دکتری شاید تکرار نشدنی نباشد پس اگر نتوانید خود را برای این مرحله آماده کنید هر آنچه تا کنون رشته‌اید، پنبه می‌شود! پاسخ دادن به سوالات در زمان کوتاه هنری است که شما باید قبل از جلسه آن را

کسب کرده باشید. در این گزارش تلاش کرده‌ایم باید‌ها و نباید‌های مصاحبه دکتری را از زبان پنج تن از اساتید دانشگاه‌های بزرگ کشور و دو تن از دانشجویانی که سال گذشته از مرحله این مصاحبه با موفقیت عبور کرده‌اند، بازگو کنیم. برخی از راهای موفقیت در مصاحبه دکتری مورد اتفاق نظر تمام اساتید بود؛ با اعتماد به نفس وارد جلسه مصاحبه شوید و آرامش خود را حفظ کنید. علاقه و انگیزه خود را از تحصیل در مقطع دکتری تخصصی توضیح دهید. در تمام طول مصاحبه تنها یک هدف داشته باشید. باید اثبات کنید کاندیدای باارزشی برای دوره دکتری هستید. اگر سوالاتی از شما پرسیده شد که جواب آن را نمی‌دانید سعی نکنید حتماً جوابی برای آن پیدا کنید، چون قرار نیست که بتوانید به همه سوالات پاسخ دهید. گاهی داوران سوالاتی می‌پرسند که خود نیز جواب آن را نمی‌دانند! به سوالات جواب کوتاه و مختصر دهید. از حاشیه برداری خودداری کنید.

در دانش خود غلو نکنید

بلد هستید پاسخ داده و در دانش خود غلو نکنید. اگر دانشجویی جلوی من ایستاده و غلو کند به او اعتماد نمی‌کنم چون تصور بر این است که این دانشجوی فردا روزی که بخواهد نتایج خود را پرزنت کند ممکن است در بیان نتایج غلو‌هایی بکند که در جامعه بین الملل پذیرفته نشود. باید بدانید چیزی که بلد نیستید را پاسخ ندهید. آن چیزی که اساتید مجرب به دنبال آن هستند این است که ببینند شما توانایی ورود به یک مساله مجهول را دارید یا خیر! می‌خواهند بدانند چگونه با یک موضوع برخورد کرده و چه توانمندی از خود نشان می‌دهید. به طور مثال من وقتی با یک دانشجوی برخورد می‌کنم باید ببینم این دانشجوی با مسائلی که قبلاً روبه‌رو بوده چگونه برخورد کرده و از کار خود خروجی داشته است یا خیر. باید بدانم چه میزان برای کار خود موشکافی کرده است. ما به دنبال دانشجویی هستیم که بدانیم ابزار توانمند برای موضوع جدیدی که می‌خواهیم به او بدهیم در اختیار دارد یا خیر. آیا دقت عمل دارد یا خیر. آیا امانتدار خوبی هست و می‌توان به او اعتماد کرد یا نه. بنابراین تلاش کنید به طرف مقابل نشان دهید هم علاقه داشته و هم پشتکار دارید و هم ریزبین هستید. به اساتید ثابت کنید مثل خوراک شب به این کار اهمیت داده و کار را انجام می‌دهید. وقتی یک دانشجوی وارد دانشگاه می‌شود چهار سال کنار یک استاد می‌ماند. مگر ما چقدر عمر داریم که چهار سال عمر خود را برای دانشجویی تلف کنیم که از او چیزی در نمی‌آید!

رزومه‌سازی نکنید

دانشجوی دکتری دانشگاه علامه طباطبائی رزومه خود را به روز کرده و به صورت مرتب و فهرست‌وار سر جلسه همراه خود داشته باشید. رزومه‌سازی نکنید! مقاله پولی، مقاله‌های مجله‌ای بی کیفیت و بلک لیست شده را با خود به سر جلسه نبرید. حتی اگر یک مجله‌ای هنوز در فهرست مجلات بلک لیست شده نیست اما شما می‌دانید مجله خوبی نیست و برای چاپ مقاله خود در آن پولی پرداخت کرده‌اید آن را سر جلسه امتحان نبرید، چون استادان با یک نگاه متوجه این موضوع می‌شوند. لیست مجلات معتبر دانشگاه آزاد اسلامی و وزارت علوم و دانشگاه‌های علوم پزشکی با یکدیگر متفاوت است. حتماً این موضوع را مدنظر داشته باشید. با رتبه مشابه و برتر سال گذشته ارتباط گرفته و تمام چیزهایی که نیاز دارید را از او بپرسید. اگر جواب یک سوالی را نمی‌دانید به هیچ عنوان جواب‌سازی نکنید چون استادان برای این موضوع نمره منفی لحاظ می‌کنند. مغرور نباشید و سعی کنید زیرکانه پاسخ دهید. آمادگی رفتار و سوالات عجیب را داشته باشید و حتماً سه موضوع یا حوزه به منظور کار کردن برای تز دکتری آماده کنید. توان توضیح شفاهی انگلیسی برای معرفی خودتان، چکیده مقالاتتان و موضوع تز مورد علاقه خود را داشته باشید. در آخر اینکه دکتری به ذهن سوزی هست نه آخر دنیا!

در پاسخ به سوالات عجله نکنید

دانشجوی دکتری مدیریت دولتی داشتن مقاله علمی و پژوهشی در روند مصاحبه تاثیر گذار است؛ اگر در رزومه خود یک مقاله علمی - ترویجی هم داشته باشید می‌توانید نمره مثبت مصاحبه کننده‌ها را کسب کنید. پس سعی کنید روی مقالات علمی - پژوهشی خود مانور دهید. پژوهش‌ها و مقالات شخصی که در حوزه تحقیق شما هستند در پذیرش شما نقش بسزایی دارند. داشتن مدرک زبان هم روی دیدگاه اساتید تاثیر گذار است. در حوزه تخصصی نیز مسائل پایه و یک سری مسائل روز در حوزه درسی خود مطالعه کنید. سعی کنید خلاصه مقالات ماه‌های اخیر یک نشریه معتبر در زمینه کاری خود را مطالعه کنید و از موضوعات جدید مطلع باشید. یک سری از دانشگاه‌ها و اساتید رفتار خوبی با داوطلبان ندارند، پس بهتر است در جلسه مصاحبه خود را کنترل کنید. برای بسیاری از استادان اعتماد به نفس فرد مصاحبه شونده مهم است پس به سوالات با اعتماد به نفس پاسخ دهید و استرس نداشته باشید. در پاسخ دهی به سوالات عجله نکنید. قبل از جواب به سوالات فکر کنید.

به فکر نوشتن یک مقاله باشید

محمد شریف خانی عضو هیات علمی دانشکده برق دانشگاه صنعتی شریف:

در درجه اول وب سایت اساتید را مطالعه کنید و رزومه خود را برای استادانی که فکر می‌کنید موضوع همکاری مشترک با آنها وجود دارد با توجه به حوزه کار استاد و علاقه دانشجوی ارسال کرده و با او وقت ملاقات بگیرید. اگر بتوانید با چند استاد قبل از جلسه صحبت و تعامل کنید یک پله به موفقیت نزدیک می‌شوید. برخی اوقات اساتیدی که در جلسه حاضر می‌شوند ظرفیت جذب دانشجوی دکتری را ندارند پس مطمئن شوید اساتید ظرفیت جذب را دارند؛ چرا که گاهی یک استاد خود خبر ندارد که ظرفیت او پر شده است و نمی‌تواند کسی را جذب کند. معمولاً در جلسات مصاحبه دکتری درباره وضعیت مالی و زندگی شما سوال پرسیده می‌شود؛ چون دانشجوی دکتر به عنوان یک جوان بیست و چند ساله باید استقلال مالی داشته باشد. این که این تامین مالی از کجاست معمولاً مورد سوال واقع می‌شود و باید از قبل خود را آماده کنید. جلسه مصاحبه مثل جلسه کنکور نیست و تنها رزومه و پیشینه علمی فرد است که حرف اول و آخر را می‌زند، بنابراین خود را آماده کنید. توصیه‌نامه اساتید دوره کارشناسی ارشد بسیار تاثیر گذار است و توصیه‌نامه‌هایی که قوی نوشته شده باشد می‌تواند موثر باشد. داشتن مقالات هم موثر است. شما نمی‌توانید شب امتحان یک مقاله علمی تولید کنید پس از قبل به فکر نوشتن یک مقاله باشید!

از جمله «به نظر من...» استفاده نکنید

کیومرث یزدان پناه عضو هیات علمی جغرافیای دانشگاه تهران:

طبیعتاً حضور در مصاحبه آزمون دکتری یکی از عوامل اصلی تعیین کننده قبولی نهایی داوطلبان دکتری است همیشه برای دانشجویان داوطلبان یک دغدغه است. وقتی یک فرد مورد آزمون رودروری با چند نفر از اساتید قرار می‌گیرد فضای سنگین روحی روانی بر او حاکم است. پس طبیعی است که نتواند خود و فضا را مدیریت کند. بنابراین وقتی در جلسه مصاحبه دکتری حضور پیدا می‌کنید اولاً باید از موقعیت علمی خود مطمئن شوید. ثانیاً از رقاباتی که با آنها رقابت می‌کنید و از همه مهم‌تر رتبه‌ای که کسب کردید، مطمئن باشید. طبیعتاً هر چه رتبه شما بهتر و تک‌رقمی باشد می‌تواند اعتماد به نفس شما را افزایش دهد. نکته بعدی اعتماد و پشتوانه‌ای است که دانشجویان مصاحبه‌شونده بر اساس رزومه‌های علمی - پژوهشی خود ایجاد می‌کنند. پس هر مقدار توان علمی بالایی در مقالات علمی و پژوهشی معتبر داشته باشید به موفقیت نزدیک‌تر می‌شوید. داشتن مقالات در سطح بین‌المللی و ISI و همچنین درجات عالی‌تر مثل ساینس و... در نمره شما تاثیر گذار خواهد بود، چرا که این موضوع می‌تواند بر فضای سنگین روحی و روانی شما غلبه کند و با اعتماد به نفس بیشتری وارد جلسه شوید. در مصاحبه خونسردی خود در پاسخ‌گویی به سوالات را حفظ کنید. تجربه نشان داده بازی با واژه‌ها و طولانی جواب دادن کار را برای داوطلب سخت می‌کند. پس تلاش نکنید که حتماً به همه سوالات جواب دهید. گاهی اساتید با استفاده از اصل روان‌سنجی سوالات بی‌ربطی می‌پرسند. آمادگی و جسارت این را داشته باشید که بگویید این سوال در حیطه علمی نیاز به پاسخ ندارد. جواب‌های کوتاه و مستدل بدهید! یکی از مهم‌ترین مباحث نیز تسلط بر بیان است؛ بسیاری از دانشجویان در فضای مطلوبی قرار ندارند و نمی‌دانند چگونه به سوالات پاسخ بدهند بنابراین پاسخ‌های بی‌سروته می‌دهند. این در حالی است اگر بتوانند یک من‌دل و در نهایت یک نتیجه‌گیری خوب داشته و فضا را مدیریت کنند، تاثیر گذاری بیشتری در اذهان مصاحبه کننده‌ها دارد. اگر با رعایت این نکات آمادگی ذهنی مطلوب داشته باشید به پذیرش نهایی شما کمک می‌کند. نکته بعدی که می‌تواند به کاهش استرس و نگرانی ناشی از مصاحبه به شما کمک کند مراجعه به تجربه گذشتگان است، یعنی کسانی که در مصاحبه دکتری حضور پیدا کرده و در آن قبول شدند. راهکارهای آنها را بپرسید، شاید جایی به در شما بخورد. مهم‌ترین تکنیک تسلط آموزشی بر مباحث و شبیه‌گفت‌مان است. بنابراین با تسلط به سوالات پاسخ دهید؛ پاسخ‌های کوتاه و علمی. از جملات «به نظر من...»، «من این گونه تصور می‌کنم» و... به نظر کنید؛ چرا که این جملات در مصاحبه علمی در شرایطی که هنوز در مقطع تحصیلات تکمیلی قرار نگرفته‌اید مقداری اغراق آمیز است و طبیعتاً مطلوب‌تر در مصاحبه برای اساتید نیست.